

І. В. Подрез-Ряполова,
*науковий співробітник НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПОСТАЧАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

У сучасних умовах інтенсифікації підприємницької діяльності та здійснення економічних перетворень, особливої уваги набуває розгляд питань щодо безпеки здійснення господарської діяльності та мереж державного впливу на процес її здійснення. Одним з ключових засобів державного регулювання господарської діяльності є ліцензування, основна функція якого полягає в узгодженні інтересів суб'єктів господарювання та держави у особі відповідних органів, шляхом надання права з боку останніх на здійснення господарської діяльності відповідного виду. Тобто, ліцензування є особливою формою державного впливу, вираженого в санкціонуванні та офіційному визнанні за суб'єктами господарювання прав на заняття окремими видами господарської діяльності, а також здійсненні контролю за фактичними діями при започаткуванні відповідного виду господарської діяльності.

Ліцензування є невід'ємною частиною процесу державного регулювання, тому його ціллю є сприяння конкуренції на суміжних з монопольними ринках, захист прав споживачів, які користуються послугами відповідних ринків через обмеження контролю над ризиком суб'єктів господарської діяльності, які займають монопольне становище або функціонують на суміжному ринку.

Державна політика щодо ліцензування закладає фундамент ліцензування, від її надійності залежить подальший розвиток ліцензійних правовідносин. Згідно ст. 3 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», державна політика в сфері ліцензування ґрунтується на законодавчо визначених принципах: 1) єдиної державної системи ліцензування; 2) територіальності; 3) дотриман-

ня законності; 4) пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів держави та забезпечення безпеки держави; 5) рівності прав суб'єктів господарювання; 6) відкритості процесу ліцензування [1]. Перелічені принципи визначають характер і напрямки подальшого розвитку інституту ліцензування та поширюються на порядок ліцензування всіх видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Щодо видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню на ринку газу, спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕ КП), що безпосередньо закріплено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. № 609 [2], якою був затверджений та оновлений перелік органів ліцензування. Вказаним переліком визначені органи ліцензування та відповідні види господарської діяльності, що ліцензуються зазначеними органами. В їх повноваження входить оформлення, видача і переоформлення ліцензій, їх дублікатів на певні види діяльності. Вони також приймають рішення про визнання ліцензій недійсними, анулюють їх.

Згідно ч. 1 ст. 9 Закону України «Про ринок природного газу» [3] господарська діяльність на ринку природного газу, пов'язана з його транспортуванням, розподілом, зберіганням, наданням послуг установки LNG, постачанням природного газу, провадиться за умови отримання відповідної ліцензії. Саме ця норма встановлює види діяльності на ринку природного газу, які здійснюються тільки при наявності відповідної ліцензії.

Закон України «Про ринок природного газу» встановлює наступні особливості ліцензійного процесу господарської діяльності на ринку природного газу: 1) ліцензійні умови на провадження господарської діяльності на ринку природного газу, яка підлягає ліцензуванню, затверджуються Регулятором (яким є НКРЕ КП) після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства; 2) ліцензія на про-

вадження господарської діяльності на ринку природного газу, яка підлягає ліцензуванню видається Регулятором у встановленому законодавством порядку; 3) у видачі ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності на ринку природного газу може бути відмовлено виключно з законодавчо визнаних підстав, а також у недискримінаційний спосіб та на підставі повної і об'єктивної оцінки документів, поданих заявником, з урахуванням іншої відповідної інформації, яка є у розпорядженні Регулятора. Фактично перелік умов щодо ліцензування на ринку постачання природного газу залежить від переліченого «набору» вимог до потенційних претендентів, який повинен бути постійно актуалізованим та доступним для ліцензіатів.

Постачання природного газу здійснюється в рамках та відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання природного газу, затверджених Постановою НКРЕ КП від 16 лютого 2017 за № 201 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності на ринку природного газу», якою затверджуються ліцензійні умови щодо провадження всіх видів господарської діяльності на ринку природного газу, які підлягають ліцензуванню.

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з постачання природного газу від 16 лютого 2017 за № 201 встановили єдині вимоги до провадження ліцензіатом господарської діяльності з постачання природного газу та є обов'язковими для суб'єктів господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, які провадять або мають намір провадити господарську діяльність з постачання природного газу. Незважаючи на законодавчу спробу звуження видів господарської діяльності на ринку природного газу, які підлягають ліцензуванню шляхом виключення господарської діяльності з постачання природного газу за нерегульованим тарифом, на даний час законодавчо закріплена єдина тенденція щодо необхідності отримання ліцензії на постачання природного газу незалежно від обраного тарифу.

Звертаючи увагу на зміст встановлених в вищевизначених Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності з постачання природного газу вимог, необхідно підкреслити їх основну спрямова-

ність на забезпечення інформаційної прозорості процесу постачання природного газу, провадження належної ліцензованої діяльності з постачання природного газу та забезпечення високого рівню захисту прав споживачів наданої послуги з постачання природного газу.

Таким чином, ліцензування видів господарської діяльності на ринку природного газу охоплює широке коло процесів, які повинні бути чітко врегульовані відповідними законодавчими актами та бути прозорими. Єдиний ефективний механізм ліцензування має бути гарантом безпеки провадження господарської діяльності. Тільки в цьому разі ліцензування як форма державного регулювання забезпечуватиме належний вплив і контроль держави за діяльністю суб'єктів природних монополій і суміжних з ними ринків.

Література

1. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
2. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF>
3. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19>